

termen niet voor prijsverlagingen maar wel voor een lagere cpi.

### ONPRODUCTIEVE PRODUCTIE

Het bruto binnenlands product (bbp) is de som van de waarde van alle goederen en diensten die een land in een jaar produceert. Het cijfer komt in eerste instantie tot stand op basis van een groot aantal schattingen. Pas na drie herzieningen is het cijfer definitief, maar het is wel het initiële cijfer dat de meeste impact heeft op de beurzen en de valutakoersen.

Er is zowel een nominaal bbp als een reële bbp, waarbij dit laatste gecorrigeerd wordt voor inflatie en dus in theorie een realistischer beeld zou moeten geven. Echter, een onderschatting van de inflatie zorgt per definitie voor een overschatting van het reële bbp.

Bij de berekening van het bbp worden ook heel wat onproductieve zaken in rekening genomen. Zo speelt de spectaculaire consumptiegroei op basis van goedkoop krediet een grote rol. Consumentenbestedingen zijn goed voor ongeveer 70 procent van het Amerikaanse bbp terwijl consumptie in de meeste gevallen geen duurzaam effect heeft. Een ander element dat het cijfer kan vertekenen, zijn voorraden. De productie van goederen die niet verkocht raken en in een voorraad belanden, is niet productief maar toch telt die mee voor het bbp.

Het werkloosheidscijfer wordt gecorrigeerd voor seizoensinvloeden en wijzigingen in de bevolking, wat vrij normaal is. Het is gebaseerd op een steekproef van slechts 50.000 gezinnen, veel minder dan vroeger het geval was. Bij de berekening van het cijfer wordt ook rekening gehouden met een percentage 'ontmoedigde' werklozen die verondersteld worden geen baan meer te zoeken en uit de statistieken verdwijnen. Bij die 'ontmoedigden' zitten echter ook mensen die minder dan een jaar werkloos zijn en in werkelijkheid dus wellicht nog wel actief op zoek zijn. Om een schatting te maken van het aantal banen dat wordt gecreëerd in het midden- en kleinbedrijf gebruikt de overheid de zogenaamde 'birth-death'-ratio. Dit is de verhouding tussen het aantal nieuwe bedrijven en het aantal dat ermee ophoudt. Berekend op basis van historische cijfers overschat de ratio de banengroei in een periode van neergaande conjunctuur. Anderzijds, als de economie herstelt wordt het aantal nieuwe banen onderschat.

Onderschatting van cpi, bbp en werkloosheid is niet zo onschuldig als het misschien wel lijkt. Heel wat zaken zijn namelijk op die officiële cijfers gebaseerd. De rente op korte termijn wordt bepaald door de centrale bank, die zich hiervoor baseert op de inflatiecijfers. Een onderschatting van de inflatie leidt dus tot een lagere rente en zo wordt geld kunstmatig 'goedkoop' gehouden. De kunstmatig lage rente was de voornaamste oorzaak van het ontstaan van verschillende speculatieve kredietbubbel in onder andere vastgoed.

Ook de langetermijnrente wordt gedeeltelijk bepaald op basis van de toekomstige inflatieverwachtingen. Een lage inflatie zorgt er dus indirect voor dat de overheid minder rente moet betalen op de uitstaande overheidsschuld. En uitkeringen die meebewegen met de inflatie stijgen minder hard, waardoor de overheid minder moet uitgeven.

### ALTERNATIEVEN IN DE SCHADUW

Sommige economen volstaan niet met de vaststelling dat officiële economische cijfers niet altijd even waarheidsgetrouw zijn. Zij gaan zelf op zoek naar meer realistische cijfers. Een van de belangrijkste en bekendste initiatieven is de website van Shadow Government Statistics (<http://www.shadowstats.com>). Shadowstats herberekent een aantal economische indicatoren op basis van andere parameters. Zo publiceert de website de ontwikkeling van de index van de consumentenprijzen (cpi), berekend volgens de methodes die gebruikt werden

in 1980 en 1990. Op die manier kunnen de huidige cijfers in een historisch perspectief beter worden vergeleken. Ook geeft Shadowstats aangepaste cijfers voor onder meer de groei van de geldhoeveelheid, van de werkloosheidsgraad en van het bbp.

Het Amerikaanse Bureau of Labor Statistics (BLS), dat de cpi berekent, publiceerde in mei een deflatie op jaarbasis van 1,3 procent. Volgens de gegevens van Shadowstats is er echter sprake inflatie en wel van maar liefst 6,1 procent op jaarbasis. Verder rapporteerde BLS voor mei een stijging van het aantal werklozen met 345.000. Volgens de berekeningen van Shadowstats gingen er in werkelijkheid 538.000 banen verloren. De effectieve werkloosheidsgraad wordt op 20,1 procent geschat terwijl het officiële cijfer 9,4 procent bedraagt. Zo zijn er nog wel meer voorbeelden.

Of Shadowstats de wijsheid in pacht heeft, is de vraag. Economen uit overheidsskringen nemen op hun beurt de methodologie van Shadowstats onder vuur. Daarnaast proberen zij met ingewikkelde wiskundige modellen de door critici gewraakte aanpassingen in de berekeningsmethodes te rechtvaardigen. Het lijkt aannemelijk dat de waarheid ergens in het midden ligt.

In ieder geval is het zaak met een gezonde argwaan te kijken naar economische berichtgeving. Zo verliezen berichten over een historisch lage inflatie hun geloofwaardigheid wanneer de consument in de dagelijkse realiteit geconfronteerd wordt met stijgende prijzen voor bijvoorbeeld huishoudelijke uitgaven.

De voorbeelden hadden betrekking op de Verenigde Staten omdat dit nog steeds de grootste economie ter wereld is en ook op het vlak van monetaire politiek de toon zet voor de rest van de wereld. Ook in de eurozone wordt gewerkt met een gestandaardiseerd inflatiecijfer dat niet noodzakelijk de realiteit in de afzonderlijke lidstaten weerspiegelt. Denk maar aan de enorme verschillen tussen de brandstofprijzen binnen de Europese Unie die een gevolg zijn van de afwijkende fiscale behandeling.

Hoe dan ook is de wisselkoers op langere termijn de ultieme scheidsrechter. Een land kan zijn munt niet eindeloos kunstmatig sterk houden op basis van indicatoren die de werkelijkheid rooskleuriger voorstellen dan ze is. Vroeg of laat draaien buitenlandse geldschietters de geldkraan dicht met de sastreuze gevolgen voor de wisselkoers. ■

